

Derleme Makalesi / Review Article

İÇİŞLERİ BAKANLIĞINDA BİLGİ VE TEKNOLOJİNİN YÜZÜ

M.Emin NASIR ¹Taylan ALİN ²

Öz

Gelişen teknolojinin insan hayatının her yerinde yer almaya başlaması kamu hizmetlerini de dijital yeniliklere uygun hale getirmeye zorunlu kılmıştır. e-Devlet uygulaması ile günümüzde birçok ülke hizmetlerini elektronik ortamda vatandaşlarına sunmaya başlamış ve kamu dairelerinde yüz yüze yapılması gereken işlemler gün geçtikçe azalışa geçmiştir. Elektronikleşme rüzgârı ülkemizdeki kamu kurumlarında hızlı bir şekilde etkisini göstermektedir. e-Dönüşüm sürecinde İçişleri Bakanlığı da yürütmüş olduğu projelerle önemli kazanımlar elde etmektedir. Bu projeler ekonomik tasarruf, hızlı hizmet ve erişilebilirlik odaklı olarak planlanmıştır. Bürokratik süreçlerdeki azalma, kırtasiye harcamalarındaki düşüş ve vatandaşlara daha etkili hizmet sunma kapasitesindeki artış dijitalleşmenin getirdiği avantajlar arasında yer almaktadır. Çalışma kapsamında Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından yapılmış olan başlıca projeler ve bu projelerin kamu hizmetlerine etkileri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: İçişleri Bakanlığı, Bilgi Teknolojileri, Kamu

¹ Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Daire Başkan V. ORCID: 0009-0006-8797-8926

² Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü, İçişleri Uzmanı ORCID: 0009-0006-6559-5123

THE FACE OF INFORMATION AND TECHNOLOGY IN THE MINISTRY OF INTERIOR

ABSTRACT

The fact that the developing technology has started to take place everywhere in human life has made it compulsory to make public services in accordance with digital innovations. With the e-Government application, many countries have started to provide their services to their citizens in electronic environment and the transactions that need to be done face to face in public offices have decreased day by day. The wind of electronicisation shows its effect rapidly in public institutions in our country. In the process of e-Transformation, the Ministry of Interior also achieves significant gains with the projects it has carried out. These projects are planned with a focus on economic savings, fast service and accessibility. Reduction in bureaucratic processes, decrease in stationery expenditures and increase in the capacity to provide more effective service to citizens are among the advantages of digitalisation. Within the scope of the study, the main projects carried out by the General Directorate of Information Technologies and the effects of these projects on public services are discussed.

Keywords: Ministry of Interior, Information Technology, Public

GİRİŞ

Teknolojinin evrimi, ilk insanların hayatlarını düzenlemek amacıyla basit hesaplamalar yapmalarıyla başlamıştır (Sharp, 1999). Tarihte uzun yıllar devam eden sanayi toplumu, İkinci Dünya Savaşı ile artan teknolojik araştırmalar neticesinde üretim alanında birçok yeniliğin ortaya çıkması sonucunda yerini bilgi toplumuna bırakmıştır (Poster, 1990). “Bilgi Toplumu”, insanların mevcut teknolojiye kolay şekilde ulaşarak istediği her türlü bilgiyi elde etme imkanına sahip olduğu toplum olarak ifade edilmektedir (Selvi, 2012).

Zaman içerisinde ülkeler kamu hizmetlerini dijitalleştirerek ulaşımını daha kolay ve hızlı hale getirmeye gayret göstermiştir (Demirel, 2006). Kamu tarafından sunulan hizmetlerdeki elektronikleşmenin en temel uygulaması da e-Devlet uygulaması olmuştur (Çakır, 2023). Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından yapılan tanıma göre e-Devlet, verilen hizmetlerin daha nitelikli hale gelebilmesi için bilgi teknolojileri ve internetin bir köprü olarak kullanılmasıdır (OECD, 2014; Herkmens, 2004). e-Devlet uygulamasıyla hem merkezi hem de yerel yönetimler vermiş oldukları hizmetleri dijital platform ve web uygulamaları sayesinde açık bir şekilde vatandaşların hizmetine sunmaktadır (Çakır, 2023). e-Devlet uygulaması 1990’lı yıllarla beraber ilk olarak Amerika’da ortaya çıkmış ve diğer ülkelere de zamanla yayılmıştır. Belge geçer gibi basit elektronik cihazlar ile başlayan süreç internetin yayılması ile dönüşümünü hızlandırmıştır (Çarıkçı, 2010).

Ülkemizde e-Devlet alanında somut adımların atılması ise 2000’li yılların başında Avrupa Birliğine üyelik süreci ile başlamıştır. e-Avrupa girişimi doğrultusunda, uygulanacak politika ve eylem planlarında e-Türkiye, e-Dönüşüm Türkiye projesi başta olmak üzere e-Devlete yönelik çalışmalara yer verilmiştir (Demirhan ve Türkoğlu, 2014).

Kamusal dijitalleşme alanında yapılan en önemli çalışmaların başında ise Cumhurbaşkanlığı sistemi ile birlikte gelen Dijital Dönüşüm Ofisi yer almaktadır (30474 Sayılı 1 Karar Sayılı, 2018). Dijital Dönüşüm Ofisi bilgi teknolojileri alanında gerek kamu kurum ve kuruluşları arasındaki iletişimi sağlamak gerekse kamu ve özel sektör arasındaki koordinasyonu gerçekleştirmek açısından önemli bir konuma sahiptir. e-Devlet tarafından vatandaşlara sunulan hizmetlerin çeşitliliğinin

ve kalitesinin artırılması bununla birlikte farklı teknolojik alt yapı kullanan kamu kurumlarının dijitalleşme çalışmalarının tek elden koordine edilmesinin sağlanması da Dijital Dönüşüm Ofisinin görevleri arasında bulunmaktadır (Avaner ve Fedai, 2019; Babaoğlu, 2020).

Zaman içerisinde bilgi teknolojilerindeki bu gelişmeler kamu yönetimindeki anlayışa da yansımış, hizmetlerde şeffaflığın, erişilebilirliğin ve etkinliğin artmasına; hizmete ulaşmadaki sürenin kılmasına olanak sağlayarak vatandaşların daha katılımcı olduğu bir kamu yönetimi düşüncesi ortaya çıkarmıştır. Gelişen e-Devlet oluşumu sayesinde kurumlar içerisinde dijital anlamda dönüşümler ve bilgi teknolojileri alanında yeni birimler oluşmaya başlamıştır (Devlet Planlama Teşkilatı, 2008). Buna bağlı olarak hizmetlerin verimliliği ve kamusal kaynaklardan tasarruf edilmesi noktasında önemli artışlar meydana gelmiştir (Çeliksoy, 2020).

Bu çalışmada, kamudaki e-Devlet ve dijital dönüşüm anlayışının İçişleri Bakanlığı nezdinde nasıl geliştiği incelenecek ve bu anlayış doğrultusunda Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından yapılan projeler üzerinden kamu hizmetlerindeki erişilebilirlik, tasarruf ve verimlilik gibi faktörler değerlendirilecektir.

1. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI BİLGİ TEKNOLOJİLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Bilgi teknolojileri kapsamında İçişleri Bakanlığı bünyesindeki ilk birim 20 Kasım 2000 tarihli Makam Onayı ile Özel Kaleme bağlı olarak kurulan Bilgi İşlem Çalışma Birimidir. Birimin kuruluş amacı teknolojik gelişmelerin izlenmesi, Bakanlık içi donanım ve yazılım ihtiyaçlarının karşılanması, bilişim altyapısının etkin bir şekilde yönetilmesi ve projelerin hayata geçirilmesi olarak planlanmıştır. 29.04.2004 tarihinde Bakanlığın elektronikleşme politikalarının görüşüleceği e-Bakanlık Koordinasyon Kurulu, Bakan Oluru ile kurulmuş ve bu kurul daha sonra Bilişim Koordinasyon Kurulu adını almıştır. 05.05.2004 tarihli Bakanlık Onayıyla da görev, yetki, çalışma ve teşkilat şemasının belirlendiği Bilgi İşlem Daire Başkanlığı yönergesi yürürlüğe girmiştir. 17 Ağustos 2011'de ise Bilgi İşlem Daire Başkanlığı resmi olarak kurulmuştur (28028 Sayılı 649 Karar Sayılı, 2011).

Gelişen teknolojiye bağlı ihtiyaç ve hizmetlerdeki artış neticesinde Bilgi İşlem Daire Başkanlığı, 30.06.2021 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Genel Müdür yönetiminde 5 daire başkanlığı ve 9 şube müdürlüğünden oluşan

(Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü Birim Yönergesi, 2021) Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğüne dönüşmüştür (31527 Sayılı 75 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2021).

Genel Müdürlüğün Resmi İnternet Sitesinde belirtilen başlıca görevleri;

- a) Bakanlık projelerinin Bakanlık bilişim altyapısına uygun olarak tasarlanmasını ve uygulanmasını sağlamak, teknolojik gelişmeleri takip etmek,
- b) Bakanlık bilişim hizmetlerinde kullanılan yazılım ve donanımların dışa bağımlılığını azaltmak üzere yerlilik ve millilik oranlarını artırmak için çalışmalar yürütmek, yenilikçi ve dönüştürücü proje üretmek, bu amaçla Ar-Ge çalışmalarını yapmak ve yaptırmak,
- c) Siber güvenlik alanında Bakanlık merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatı ile bağlı kuruluşları nezdinde gerekli önlemleri almak ve çalışmaları yürütmek,
- d) Bilgi güvenliği ve güvenilirliği konusunun gerektirdiği önlemleri almak, politika ve ilkeleri belirlemek, kamu bilişim standartlarına uygun çözümler üretmek,
- e) Bakanlığın görev alanına giren bilişim konularında bağlı kuruluşlar ve mahalli idareler ile her türlü koordinasyon, standardizasyon ve entegrasyonu sağlamak,
- f) Bakanlık bağlı kuruluşlarınca yürütülen güvenlik hizmetleri ile ilgili bilişim uygulamalarında koordinasyonu sağlamak, bu alanda Ar-Ge çalışmaları yapmak ve yaptırmak,
- g) Bakanlık hizmetleriyle ilgili bilgileri toplamak ve ilgili birimlerle iş birliği içinde veri tabanları oluşturmak, Bakanlığın dijital dönüşüm ve dijital arşiv hizmetlerini yürütmek,
- h) Bakanlığın görev alanına giren konular itibarıyla yapay zekâ ile büyük veri alanlarında dünyadaki gelişmeleri takip etmek ve bunlara ilişkin altyapı, yazılım ve donanım çalışmalarını yapmak,

i) Bakanlığın internet sayfaları, elektronik imza ve elektronik belge uygulamaları ile ilgili teknik çalışmaları yapmak,

j) Cumhurbaşkanlığınca ve Bakanlıkça hazırlanan eylem planlarında yer alan bilgi teknolojileri ile ilgili stratejilerin ve eylemlerin Bakanlık merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatı ile bağlı kuruluşları nezdinde koordine ederek uygulanmasını sağlamak,

k) Bakanlıkça yürütülen e-Devlet ve yalınlaştırma çalışmalarına teknolojik destek vermek. (Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü Birim Yönergesi, 2021)

Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Özel Kalem bünyesinde bir çalışma birimi olarak kuruluşundan günümüze kadar kendisine verilen görev ve sorumluluklar doğrultusunda Bakanlık bilişim alt yapısına uygun şekilde birçok proje ve çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmaların önde gelenleri;

- e-İçişleri
- Elektronik Belge Yönetim Sistemi
- e-Otoban
- e-Başvuru
- Muhtar Bilgi Sistemi
- Açık Kapı
- e-Belediye
- İnternet Sayfaları Yönetimi (İSAY)
- Evim Yuvan Olsun
- Vefa projelerinden oluşmaktadır.

2. BİLGİ TEKNOLOJİLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ PROJELERİ

2.1. e-İçişleri

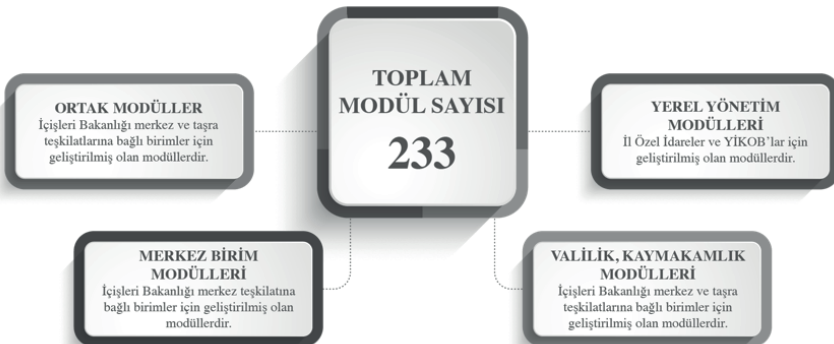
İçişleri Bakanlığı tarafından daha kaliteli ve hızlı kamu hizmeti sunma amacıyla Devlet Planlama Teşkilatınca hazırlanan e-Dönüşüm Türkiye Projesi doğrultusunda yapılan ilk proje, e-İçişleri projesidir. e-İçişleri Projesi, Bilgi Toplumu

Stratejisi ve Eki Eylem Planı belgesinde "İçişleri Bakanlığı tarafından kurumsal uygulamaların e-Dönüşümünün gerçekleştirilmesine yönelik e-Bakanlık Projesi" olarak ifade edilmiştir (Kesen, 2009: 38). 17/12/2009 tarihli ve 1021 sayılı Bakanlık Makamı yazısı ile 01/01/2010 tarihinde uygulamaya konulan proje, İçişleri Bakanlığı merkez birimleri ile valilikler, kaymakamlıklar ve il özel idarelerince yürütülen iş ve işlemlerin elektronik ortamda sürdürülmesini sağlayan, şeffaf, etkin ve basit iş süreçlerine sahip, vatandaş odaklı hizmet anlayışının; bilgi ve iletişim teknolojileri yardımıyla geliştirilmesini ve çeşitlendirilmesini, mükerrerlik arz eden projelerin bütünleştirilmesini ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile elektronik ortamda bilgi paylaşımını sağlamak amacıyla başlatılan bir e-Dönüşüm Projesidir.

Proje hem zaman hem de maddiyat kazancı gözetilerek tasarlanmış olup yazılım, altyapı çalışmaları ve donanım ihtiyaçlarına yönelik bir dönüşümü içermiştir. Başlatılan bu proje Bakanlığın merkez birimleri ile 81 il valiliği, 922 ilçe kaymakamlığı, 51 il özel idaresi ve 30 farklı yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığının (YİKOB) yürüttüğü iş ve işlemlerin elektronik ortamda sürdürülmesini sağlamıştır.

Proje 2010 yılında uygulamaya konulmuş, bu dönemde 72 ana modüle ve 2,3 milyon kod satırına sahip olmuş, ayrıca günlük olarak yaklaşık 12.000 aktif kullanıcıya hizmet sunmuştur (İçişleri Bakanlığı, 2010a: 7, İçişleri Bakanlığı, 2010b: 20). Yıllar içerisinde yeni modüllerin eklenmesi ve mevcut veya eski modüllerdeki hataların giderilmesi gibi süreçlerle gelişim göstermiştir. Bu kapsamda e-İçişleri Projesi 2023 yılı itibarıyla 233 aktif modül, 15 milyondan fazla kod satırı ve 56.576 aktif kullanıcıya ulaşmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2023).

Şekil 1. e-İçişleri proje şeması

2.1.1. Projeden Sağlanan Faydalar

Bakanlık birimleri arasında kâğıt ortamındaki yazışma ve postalama işlemleri e-İçişleri projesi sayesinde sona ermiştir. Elektronik ortama geçiş ile birlikte kâğıt, toner gibi kırtasiye harcamaları, posta masrafları ve bunlar için ayrılan zaman konusunda büyük ölçüde tasarruf sağlamıştır. Bugüne kadar yapılan tasarruf tutarı 85 milyon TL'yi aşmış bulunmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 2023).

Proje sadece mali avantajlar sunmakla kalmayıp aynı zamanda Bakanlık bünyesindeki yazılım projelerinin bütünleştirilmesini de kapsamıştır. Sürekli yazılım ve donanım güncellemeleri ile potansiyel aksaklıkların önüne geçilmiş, ileri teknolojiye sahip alt yapı ve yazılımların kullanımı teşvik edilmiştir. E-İçişleri Projesi yürütülen tüm projelerin iş zekâsı analizleri üzerinden istatistiksel bilgiler üreterek ilgili birimlere bu bilgilerin sunulmasını sağlamıştır.

E-İçişleri Projesi 2013 yılında, Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği ve Türkiye Bilişim Vakfı tarafından yılda bir kez düzenlenen e-Türkiye Ödüllerinde Kamudan Kamuya e-Hizmetler kategorisinde 1. olmuştur ve ödül almıştır.

2.2. Elektronik Belge Yönetim Sistemi ve Yeni Nesil Elektronik Belge Sistemi (EBYS)

Elektronik Belge Yönetim Sistemi, İçişleri Bakanlığının merkez birimleri, yurt dışı misyonları, valilik ve kaymakamlıklar ile il özel idarelerinin ihtiyaçları doğrultusunda bir modül olarak geliştirilmiştir. TS 13298 Elektronik Belge Yönetimi Standartları çerçevesinde tasarlanan bu sistem, resmi yazışma süreçlerinin tamamını kapsamış ve belge oluşturma, paraf, imza, posta gibi adımları içermiştir. EBYS yazılım çalışmalarına 2005 yılında başlanmış, 2008 yılında pilot uygulama aşamasına geçilmiş, 2010 yılında da bütün merkez ve taşra teşkilatında kullanımına sunulmuştur. Ayrıca, e-İmza ve mobil imza entegrasyonunu sağlamıştır. Böylece sistemin daha geniş bir kullanım sahasına hâkim olması mümkün kılınmıştır. 2023 yılı itibarıyla Türkiye'deki 1393 belediye ve 30 su ve kanalizasyon idaresinden 1033 belediye ve 19 su ve kanalizasyon idaresi EBYS sistemini kullanmaktadır. Ayrıca 74 belediye şirketi ve 31 mahalle idare birliği de sistemden aktif olarak faydalanmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 2023).

Teknolojinin gelişimi ve değişimi doğrultusunda güncel işletim sistemlerine ve internet tarayıcılarına uygun, farklı programlama dilleri ile desteklenmiş bir

biçimde elektronik belge ile ilgili tüm mevzuat ve standartlara bağlı kalınarak kullanıcı dostu ara yüzleri barındıran, kullanıcıların sistemi en fonksiyonel şekilde kullanmasına olanak sağlayan, yüksek hızlı içerik arama kabiliyetine sahip bir şekilde Yeni Nesil EBYS projesi hayata geçirilmiştir.

Yeni Nesil EBYS 2023 Ocak ayında tamamlanarak pilot belediyelerde test ortamında kullanıma açılmış ve gerekli kullanıcı testleri yapılmıştır. 2023 yılı itibarıyla 3 il belediyesi, 6 ilçe belediyesi, 1 belde belediyesi, 1 su ve kanalizasyon idaresi, 1 belediye şirketi ve 4 mahalli idare birliği Yeni Nesil EBYS sistemini kullanmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 2023).

2.2.1 Projeden Sağlanan Faydalar

EBYS projesi sayesinde İçişleri Bakanlığına bağlı birimler ve belediyeler ile olan yazışmalar elektronik ortama taşınmış ve evrak işlemlerine bağlı maliyetler ortadan kalkmıştır.

Şekil 2. EBYS sistemi üzerindeki evrak sayıları

No	EBYS Verisi	Gelen-Giden Evrak Sayısı
1	Evrak Modülü Üzerinden Gelen Ve Gönderilen Elektronik Evrak Sayısı	26.627.830
2	E-Dilekçe Sayısı	800
3	Birebir Entegre Olan Kurumlar İle Yapılan Elektronik Yazışma Sayısı	4.953.107
4	KEP (Kayıtlı Elektronik Posta) Üzerinden Gelen Ve Gönderilen Evrak Sayısı	2.790.147
TOPLAM		34.371.884

2.3. e-Otoban

Bu proje taşra teşkilatına dayalı ve mülki idare amirinin onayını gerektiren belge süreçlerini ele alarak evrakların elektronik ortamda onaylanmasını hedeflemiştir. E-Otoban Projesi ve e-Devlet projesinin gereklilikleri ve birlikte çalışabilirlik standartları çerçevesinde; vali, vali yardımcısı ve kaymakamların havale ve imza işlemleri, zaman ve mekândan bağımsız olarak tek bir ara yüz üzerinden taşradaki evrak akışının elektronik ortamda yönetilebilmesini sağlamıştır. Farklı EBYS arasında etkileşim sağlayabilme özelliği projenin bir diğer önemli hedefi olmuştur.

E-Otoban Projesinin işleyişi aşağıdaki gibidir;

a) e-İçişleri Projesi EBYS ara yüzü üzerinden dış kurumdan gelen evraklar

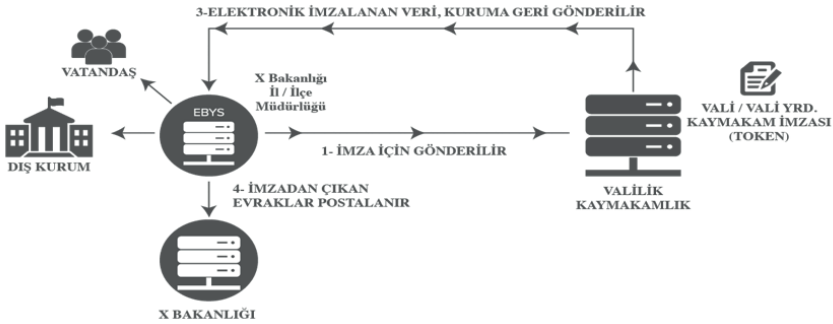
bölümünden evrak alınır,

b) Bu evrak ilgili Mülki İdare Amirliği (MİA) havale onayını almasından sonra ilgili taşra teşkilatına entegre edilmesi için seçilir,

c) MİA e-imzası ile evrak onaylanır, ek havale yerleri eklenir veya havale işlemi iptal edilebilir,

d) Evrak onaylanır ve ilgili taşra teşkilatına entegre edilerek iletilir.

Şekil 3. e-Otoban projesi

2.3.1. Projeden Sağlanan Faydalar

Proje kapsamında 18 kurum giden evrak süreçlerine, 8 kurum ise gelen evrak süreçlerine entegre edilmiştir. Yaklaşık 28 milyon belgenin elektronik ortamda onaylandığı görülmüştür. Bu süreç ülke genelinde zaman ve kaynak tasarrufu başta olmak üzere toplamda mali değeri 110 milyon TL'den fazla kâğıt ve posta tasarrufu sağlamıştır (İçişleri Bakanlığı, 2023).

Proje, kurumlara ait dokümanların kolaylıkla takip edilebilmesine imkân tanıyıp hızlı karar alma ve evrak onay süreçlerini büyük ölçüde kolaylaştırarak verimliliğin artmasını sağlamıştır. Özellikle dış kurum evrakları için uzun süren vali, vali yardımcısı ve kaymakam paraf ve imza süreçlerini tek bir ara yüz aracılığıyla kısa süre içerisinde tamamlanabilir hale getirmiştir. Bütün kamu kurumlarının entegrasyonu ile yılda yaklaşık 14 milyon evrakın e-Otoban üzerinden işlem görmesi planlanmıştır. Ayrıca projenin e-Yazışmaya imkân vermesi de bir ilave tasarrufu mümkün kılmıştır. Kamu kurum ve kuruluşlarının tamamen kâğıtsız ofis uygulamasına geçebilmesini sağlamak için birlikte çalışabilirlik esaslarına uygun

olarak geliştirilen e-Otoban Projesi, e-Yazışma hedeflerinin gerçekleşmesi adına bir köprü görevi görmektedir.

2.4. e-Başvuru

İçişleri Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı, valilikler, kaymakamlıklar, il ve ilçe özel idareleri, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları, bağlı ilgili, ilişkili kurum ve kuruluşları kapsayan, İçişleri Bakanlığı tarafından sunulan hizmetlere ilişkin başvuruların e-Devlet üzerinden alınarak elektronik ortamda takibini ve sonuçlandırılmasını sağlayan bir sistemdir. Şu ana kadar 10.200 personel sistemde yetkilendirilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2023).

2.4.1. Projeden Sağlanan Faydalar

Projeden önce, talep edilen hizmetler için vatandaşların ilgili kuruma gelerek fiilen başvuru yapmaları gerekirken, proje sayesinde elektronik ortam üzerinden başvuru alınabilmektedir. Buna göre vakit ve kaynak israfı kapsamında azalış sağlanırken hizmetlere erişim noktasında ise önemli bir artış meydana gelmiştir.

e-Başvuru sisteminde 13 kategoride 107 hizmet başlığı ile vatandaşlar başvurularını gerçekleştirebilmektedir. İçişleri Bakanlığınca sunulan e-Başvuru hizmetleri ile yıllık 24.519.845 işlem elektronik ortama taşınarak yaklaşık olarak 2 milyar TL tasarruf sağlanmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2023).

Şekil 4. e-Başvuru Sistemi hizmet sayısı

BİRİM ADI	HİZMET SAYISI
Merkez ve Taşra Birimleri	141
Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü	31
Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü	54
KİHBİ Dairesi Başkanlığı	1
Strateji Geliştirme Başkanlığı (YİKOB)	36
Valilikler/Kaymakamlık	19
Bağı Kuruluşlar	79
Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı	7
Emriyet Genel Müdürlüğü	42
Jandarma Genel Komutanlığı	30
TOPLAM	220

2.5. Muhtar Bilgi Sistemi

Muhtarların kamu hizmetlerine ilişkin görevlerini daha hızlı ve etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarına iletecekleri taleplerin takip edilmesi, sonuçlandırılması ve raporlanması imkânı sunan bir sisteme ihtiyaç duyulduğu için İçişleri Bakanlığı Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından Muhtar Bilgi Sistemi geliştirilmiştir.

Şekil 5. Muhtar Bilgi Sisteminde yapılan çalışmalar

2.5.1. Projeden Sağlanan Faydalar

Sistem 50.401 muhtar, 7 iller idaresi, 398 valilik, 3035 belediye ve 9568 valilik alt birim kullanıcısına hizmet vermektedir. Toplam başvuru sayısı ise 182.664'dür. 2023 yılı Kasım ayı itibarıyla projenin maddi olarak tasarruf miktarı yaklaşık 14 milyon TL'dir (İçişleri Bakanlığı, 2023). Bununla birlikte proje sayesinde muhtarların çalışma verimliliği artmış ve hizmete erişimleri kolaylaşmıştır.

2.6. Açık Kapı

E-Dönüşüm anlayışıyla gelen hükümet politikaları dönemin ihtiyaçlarına elverişli bir biçimde yapılanma konusunu gündeme taşımıştır. Geliştirilen politika vatandaşların görüş, öneri, talep ve şikâyetlerini dile getirebilmelerine ve tek başvuru ile sonuç alabilmelerine olanak tanıyan; hızlı, etkili ve verimli bir yönetim anlayışını esas almıştır. Bu hedefler doğrultusunda 2017 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından 180 Günlük Hükümet Eylem Planı kapsamında Açık Kapı Projesi başlatılmıştır. Valiliklerde Açık Kapı Şube Müdürlükleri, Bakanlık tarafından uygun görülen ilçe kaymakamlıklarında ise Açık Kapı şeflikleri oluşturularak teşkilat yapısına eklenmiştir (31089 sayılı Valilik ve Kaymakamlık, 2020).

2.7. e-Belediye

E-Belediye Bilgi Sistemi yerel yönetim felsefesi doğrultusunda vatandaş odaklı hizmet sunmayı hedefleyen bir proje olarak hazırlanmıştır. E-Belediye yerel yönetimlerin iş ve işlemlerini elektronik ortamda yürütmesine ve bölge sakinlerine yerel hizmetleri çevrimiçi olarak sunmasına olanak tanıyan en büyük dijital dönüşüm projelerinden biridir.

Hizmetlerin hızlı, güvenli ve kesintisiz bir şekilde sunulmasını amaçlayan proje, yazılımları ihtiyaca göre güncelleyerek ortak sistem altyapısında çalışan e-İçişleri projesi entegrasyonlarından yararlanmıştır. Belediyeleri ortak bir platformda bir araya getirerek kendi işlerinde ve diğer kamu kurumlarıyla elektronik ortamda kesintisiz yazışma yapabilmelerine, verilere tek bir noktadan ulaşabilmelerine, hizmetlerin e-Devlet kapısına taşınarak zaman ve mekândan bağımsız hale gelmesine olanak sağlamıştır.

E-Belediye Bilgi Sistemi 67 modülden oluşmaktadır ve bunlardan 45 tanesi İçişleri Bakanlığı tarafından 22 tanesi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanmıştır. Tüm modüllere sahip bir e-Belediye sistemi 2023 yılı itibarıyla 120 belediye tarafından kullanılmakta olup gün geçtikçe kullanan belediye sayısı artmaktadır. Bunula birlikte bu modüllerden Gelir Modülü 117 belediyede, Muhasebe Modülü 113 belediyede, İnsan Kaynakları Modülleri 177 belediyede, Evlendirme Modülü ise 992 belediyede aktif olarak kullanılmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 2023).

Mobil uygulama, internet sitesi ve e-Devlet üzerinden yapılan başvurular farklı kullanıcı ihtiyaçlarına uygun çözümler sunarak herkesin hizmetlere kolayca erişebilmesi imkanını getirmiştir. Belediyeler dışındaki kamu kurumlarının kullanmış olduğu elektronik servislerin de e-Belediye projesine entegre edilmesi kamu hizmetlerine erişim oranını artırmıştır.

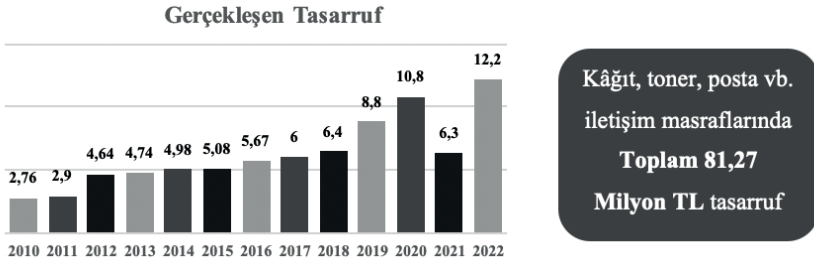
Projeje Entegre Olan Servisler

1. Adres Kayıt Sistemi Sorgulama (Adres Bilgisi, Ulusal Adres Veri Tabanı)
2. Türkiye İş Kurumu (İşsizlik Bilgileri)
3. Kimlik Paylaşım Sistemi (Aile Nüfus Bilgileri)

4. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (Tarım Geliri Bilgileri)
5. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü (Tapu Bilgileri)
6. Gelir İdaresi Başkanlığı (Mükellefiyet Bilgisi)
7. Türkiye Noterler Birliği (ASBİS-Araç Bilgisi Sorgusu)
8. Yüksek Öğretim Kurumu (Öğrenci Bilgisi)
9. Sosyal Güvenlik Kurumu (Hizmet Bilgileri Sorgulama)
10. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı/Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (Yardım Bilgi Bankası Sorgulamaları).

2.7.1. Projeden Sağlanan Faydalar

Şekil 7. e-Belediye projesi kapsamında gerçekleşen tasarruf

E-Belediye sistemine katılan ve nüfusu 100.000'den fazla olan bir belediyenin 2019'dan 2021'e kadar olan dönemde bina, arsa ve arazi vergisi tahakkuklarında yaklaşık 24 Milyon TL, nüfusu 60.000-80.000 arasında ve 2022 yılında sonunda sisteme dahil bir belediyede 8 Milyon TL, nüfusu 30.000'den düşük olan ve 2022 yılında sisteme dahil olan başka bir belediyede ise 3 Milyon TL artış olmuştur (İçişleri Bakanlığı, 2023).

2.8. İnternet Sayfaları Yönetimi (İSAY)

İSAY Projesinin amacı Bakanlık ve Bakanlığa bağlı kuruluşların web sitelerinin tasarımı ve kodlamasını hazırlamak, bu sitelerin güncellenebilmesi için gerekli platformu oluşturmak ve idamesini sağlamak, bu hizmetin sunulduğu kurumlardaki site sorumlularına ihtiyaç duydukları eğitim ve teknik desteğini vermek ve ayrıca Bakanlık internet sayfasında yayımlanacak duyuruları işleme almaktır.

İSAY internet ara yüzü üzerinden kontrol edilebilen, kullanıcının kendi birimlerindeki hazır menü kalemlerine içerik girerek kendi web sayfalarını oluşturabildiği bir yazılım projesidir. İSAY yazılımı sayesinde temel bilgisayar ve internet kullanım yetisine sahip her personelin internet sitesi kullanabilmesi mümkün olmaktadır.

Projenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yaklaşık 100 bin içerik hazırlanmış, 600 GB büyüklüğünde dosya aktarımı sağlanmış, 150 tasarım modülü geliştirilmiş, masaüstü ve mobil için 3.000 farklı sayfa tasarımı yapılmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2023).

2.8.1. Proje Den Sağlanan Faydalar

İSAY projesi ile Bakanlık ve bağlı kuruluşlara ait 1.883 farklı internet sitesinin oluşturulması ve her birinin teker teker farklı yerlerde ve farklı kişilerce hazırlanması gerekliliği ortadan kalkmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2023). Bununla birlikte hem web sayfası hazırlanması için kurum veya kuruluşça dışarıya ödenecek ücretten hem de zamandan kazanç sağlanmıştır. Bunlara ek olarak merkezi içerik yönetim sistemi içerik eklemeyi güncellemeyi ve düzenlemeyi kolaylaştırarak personelin verimliliğini artırmıştır.

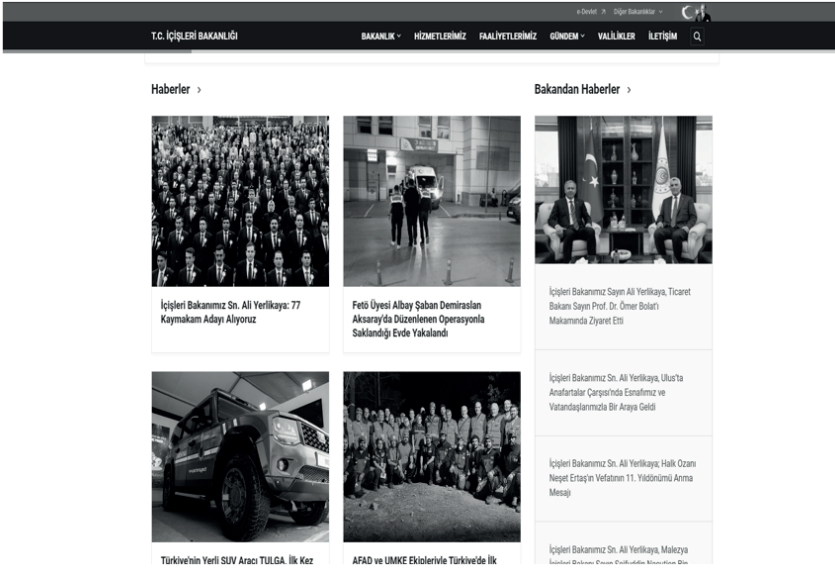
Şekil 8. İSAY projesi ile oluşturulan internet sayfasının bilgisayar, mobil cihaz ve tablet cihaz sürümleri

İSAY projesi ile birlikte vatandaşların ve paydaşların kurumlarla daha etkili bir iletişim kurması sağlanarak, kurumların erişilebilirliği arttırılmıştır.

Proje kapsamında internet sayfa sorumlularına gerekli eğitim ve teknik destek verilmiştir. Eğitim videoları ve dokümanlar için Bakanlık ve bağlı birimlerin internet sitesi yetkililerine kolay erişim imkânı sunularak sürekli öğrenme desteklenmiş ve sorunlara hızlı çözümler getirilmesine imkân verilmiştir.

Şekil 9. İŞAY projesi ile oluşturulan İçişleri Bakanlığı internet sayfası

Sonuç olarak İŞAY Projesi internet sitelerinin tasarımını sadece görsel açıdan değil aynı zamanda erişilebilirlik perspektifinden de ele alarak geniş bir kullanıcı kitlesine etkili bir şekilde ulaşmayı hedeflemiştir. Bu sayede proje, vatandaşlar ve paydaşlar ile daha etkili bir iletişim kurulmasına katkı sağlamıştır.

Projede elde edilen toplam ziyaret sayıları ise kurumlara göre değişkenlik göstermiş ve en çok ziyaret edilen 5 web sayfası 2023 tarihi itibarıyla güncel veriler ile şu şekilde sıralanmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2023):

1. icisleri.gov.tr sayfası 62.200.605 ziyaretçi
2. egm.gov.tr sayfası 47.252.871 ziyaretçi
3. nvi.gov.tr sayfası 38.794.642 ziyaretçi
4. jandarma.gov.tr sayfası 35.909.003 ziyaretçi

5. goc.gov.tr sayfası ise 23.036.881 ziyaretçi

İSAY projesi site sorumlularına gerekli eğitim ve teknik destek vererek internet sitelerinin etkin bir şekilde yönetilmesini ve güncellenmesini sağlamıştır.

2.9. Evim Yuva Olsun

evimyuvanolsun.org platformu 6 ve 7 Şubat 2023 depremlerinden etkilenen vatandaşlarımızın barınma ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulmuştur. Kampanyanın etkin bir şekilde uygulanabilmesi için valiler ve kaymakamlar da projeye dahil edilmiş ve projenin yazılım altyapısı Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır.

Şekil 10. 6 Şubat depremi (TRT Haber, 2023)

Depremzedeler için ücretsiz yahut uygun kira bedeliyle konaklama imkânı sağlayan gönüllüler evlerini minimum 3 aylık bir süreyle kullanıma sunmak amacıyla başvurularını Gönüllü Konut Konaklama Başvuru Sistemi üzerinden gerçekleştirmektedir. Gönüllü talepleri www.evimyuvanolsun.org web sayfası üzerinden yapılabildiği gibi; Emlakjet, Hepsiemlak, Sahibinden veya Zingat vb. uygulamalar aracılığıyla da toplanabilmektedir. Ayrıca 112 Acil Çağrı Merkezleri aranarak da başvurular alınabilmektedir. Uygulamalardan toplanan konut başvuruları web servis entegrasyonları aracılığıyla Genel Müdürlüğümüzde toplanmaktadır. Kimlik bilgilerinin doğrulanması için ise ayrıca Kimlik Paylaşımı Sistemi servisi kullanılmıştır.

Depremzedeler www.depremzede.icisleri.gov.tr veya deprem bölgesindeki valiliklerin web sayfaları üzerinden başvurularını yapabilmektedirler. Tüm başvurular Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü çatısı altında toplanmaktadır.

Sistemdeki hane bilgileri valilikler ve kaymakamlıklar tarafından görevlendirilen kişilerce yerinde kontrol edilmektedir. Seçilen 1930 personele sistemde uygun yetkiler ve uygulamayla ilgili eğitimler verilmiştir. Böylece beyan edilen evlerin oturmaya uygun olup olmadığı kontrol edilerek sistem üzerinde onaylanmaktadır. (Kaynakça yok)

2.9.1. Projeden Sağlanan Faydalar

Bu projenin uygulanmasında depremlerden etkilenen vatandaşlar için acil barınma imkanlarını sağlama hedefiyle başlayan süreç erişilebilirlik ilkesini ön planda tutmuştur. Depremzedelerin başvurularını yapabilmeleri için projenin kullanıcı dostu bir web sayfası ve mobil uygulaması geliştirilmiş ayrıca 112 Acil Çağrı Merkezleri aracılığıyla da başvurular alınmıştır. Bu çeşitlilik farklı kullanıcı profillerinin ihtiyaçlarını karşılayarak projenin erişilebilirliğini artırmıştır.

2.10. Vefa İletişim Sistemi

Proje, pandemi döneminde sokağa çıkma yasağı getirilen vatandaşların Vefa Sosyal Destek Numaralarını aramaları ile taleplerinin karşılandığı bir sistem olarak hazırlanmıştır. Tek başına yaşayan ve ihtiyaçlarını karşılayacak yakını olmayan insanlar için valilikler ve kaymakamlıklar tarafından oluşturulan Vefa Sosyal Destek grupları, içlerinde polis, jandarma, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı personeli ve bekçiler gibi kamu çalışanlarını barındırmaktadır. Sahada yer alan kolluk kuvvetleri ve Vefa Sosyal Destek Grupları ilgili talepleri mümkün olan en kısa sürede değerlendirmiştir. 81 il valiliklerinde ve tüm kaymakamlıklarda bu işle görevli 22.321 kullanıcı yetkilendirilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2023).

2.10.1. Projeden Sağlanan Faydalar

Uygulamanın başladığı günden bu yana Vefa Sosyal Destek Grupları teker teker hanelere ulaşarak ilaçtan gıdaya kadar ihtiyaç sahiplerine yardımcı olmuştur. Vefa İletişim Sistemi, özellikle yaşlı ve kronik rahatsızlığı bulunan vatandaşların sokağa çıkma kısıtlaması nedeniyle karşılaştığı ihtiyaçları hızlı bir şekilde karşılamayı hedeflemiştir. Bu süreçte vatandaşların ihtiyaçlarını bildirebilmeleri için 112,

155 ve 156 gibi farklı numaralar kullanılmıştır. Bu numaralara 640.966 arama yapılmış, bunlardan 569.549 hanenin ihtiyaç bildirimi valilik ve kaymakamlar koordinasyonunda Vefa Sosyal Destek Grupları tarafından yerine getirilmiş, bilgi almak amacıyla yapılan aramalar ise ilgili birimlere aktarılmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2023). Bu çeşitli iletişim kanalları farklı beceri seviyelerine sahip vatandaşların ihtiyaçlarını iletebilmesine olanak tanımış ve böylece kolaylık ve erişilebilirlik ilkesine uygun bir hizmet sunulmuştur.

3. DEVAM EDEN / PLANLANAN PROJELER

Limanlarda Tek Kart Projesi, limanlarda kullanılan kart sayısının azaltılması ve mevcut yapının iyileştirilmesi hedefiyle başlatılmıştır. Bu sayede bürokratik süreçlerin azaltılması ve kamu ile özel sektörün operasyonel maliyetlerinin düşürülmesi amaçlanmaktadır. Limanlardaki gümrüklü sahaların sevk ve idaresinde etkinliği sağlamak, hizmetleri daha verimli ve etkin bir şekilde yürütmek de projenin amaçları arasındadır.

Dernekler Bilgi Sistemi (DERBİS), derneklerin elektronik ortamda bildirim ve beyanname işlemlerini gerçekleştirerek ve bürokratik süreçleri azaltarak vatandaşların işlerini kolaylaştırmaktadır. Günümüz teknolojisinin sunduğu yeniliklerden yararlanmak, diğer kamu kurumlarıyla web servis üzerinden bilgi paylaşımı sağlamak gibi hedeflerle Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğüne yeni bir yazılıma ihtiyaç duyulması üzerine Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü Yeni Nesil DERBİS projesini hazırlamıştır.

Siyasi Partiler Bilgi Sistemi (PARBİS), Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün Siyasi Partilere ilişkin iş ve işlemleri etkin ve verimli bir şekilde yönetmesini ve doğru bilgilere anında ulaşmasını amaçlayan bir projedir. Bu proje, hizmet sunumunda ve işleyişte teknolojik modernizasyonu sağlamak amacıyla Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından güncellenerek Yeni Nesil PARBİS haline getirilmektedir. Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü, tüm bu projelerin geliştirilmesinde etkin bir rol oynayarak kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasına katkı sağlamaktadır.

Gelişen teknolojiiden faydalanmak ve her geçen gün artan taleplere daha etkin ve hızlı cevap verebilmek için özellikle son dönemde tüm dünyada kullanılmaya başlanan yapay zekâ, veri madenciliği, makine öğrenmesi gibi dijital

gelişmeler de Genel Müdürlük tarafından takip edilmektedir. Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Yapay Zekâ Birimi ile birlikte teknolojik dönüşümünü daha da ileriye taşımayı planlamaktadır. Bu yeni birim ilk etapta ileri düzey yapay zekâ uygulamalarıyla güvenlik, içerik üretimi ve trafik yönetimi gibi alanlarda çeşitli projeleri hayata geçirmeyi amaçlamaktadır. Buna göre planlananlardan, suç tahmini projesi ile büyük veri analitiği ve yapay zekâ algoritmaları dahil edilerek polis kaynaklarının daha etkin kullanılması ve suçların önceden tespit edilmesi hedeflenmektedir. Buna ek olarak BasınBot Projesi, anahtar kelimelerle içerik üretebilen bir yapay zekâ botu sayesinde içerik üretim süreçlerini hızlandırarak zaman ve insan gücünden tasarruf sağlamayı amaçlamaktadır. Trafikiz projesi ile de yapay zekâ tabanlı trafik akışı tahmini ve tespiti üzerine odaklanarak trafik birimlerine önceden trafik yoğunluğunu görme imkânı tanıyıp trafik yönetimini etkili bir şekilde sürdürme planlanmaktadır.

SONUÇ

İnsanoğlunun basit hesaplamalar yaptığı döneme kadar dayanan teknolojinin evrimi, tarih boyunca sürekliliğini devam ettirmiştir. İkinci dünya savaşı sırasında ülkelerin savaşı kazanmak için yaptığı çalışmalar sonucu sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişle birlikte teknolojik gelişim de hızlanmıştır. Hayatın her alanında yer almaya başlayan teknoloji kamu sektöründe de kullanılmaya başlanmış ve e devlet uygulamaları ile birlikte kamu hizmetleri elektronik ortamda vatandaşlara sunulmuştur.

Türkiye’de e-Devlet çalışmalarındaki somut adımlar 2000’li yılların başında Avrupa Birliği üyeliği süreci ile birlikte görülmüştür. Kamu politikaları, e-Avrupa stratejisi doğrultusunda hazırlanarak e-Türkiye ve e-Dönüşüm Türkiye projeleri hayata geçirilmiştir. Dijitalleşen devlet beraberinde kamu içerisinde yeni yapılanmalar oluşturmaya başlamıştır. Benzer şekilde İçişleri Bakanlığındaki Bilgi İşlem Birimi gelişen teknoloji ve artan ihtiyaçlar doğrultusunda önce Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığına ardından da Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğüne dönüşmüştür. Dönüşüm sadece kurumsal anlamda kalmayıp bilgi teknolojileri alanında yapılan proje ve çalışmalarla ile kamu hizmetlerinde verimlilik, erişilebilirlik ve tasarruf konularından önemli kazanımlar sağlanmıştır.

Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından, e-İçişleri, e-Belediye, e-Başvuru, Açık Kapı, İSAY projeleri başta olmak üzere geliştirilen projeler sayesinde kâğıt, toner, posta ücretleri gibi kırtasiye harcamalarında önemli miktarda azalma oluşturarak, milyonlarca TL tasarruf yapılması imkânı sağlanmıştır. Yalnızca e-İçişleri ve e-Otoban projelerinden sağlanan kırtasiye tasarrufu 200 milyon TL'ye yaklaşmış bulunmaktadır. Açık Kapı, e-Başvuru ve e-Belediye gibi vatandaşların daha önce yüz yüze yapması gereken başvurular elektronik ortama alınarak hem zaman hem de ulaşım masrafları noktasında her geçen gün artan kazançlar elde edilmektedir.

İçişlerindeki dijitalleşme kamu hizmetlerine erişimi de büyük ölçüde kolaylaştırmış ve artırmıştır. Yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 8 milyondan fazla kişi Açık Kapı uygulamasını kullanarak hızlı bir şekilde taleplerini iletmiştir. Bununla birlikte www.icisleri.gov.tr uzantılı Bakanlık internet sayfası 62 milyon fazla görüntülenme sayısına ulaşmıştır. Yine dijitalleşen kamu hizmetleri sayesinde bürokrasi azalmış çalışan kamu görevlilerinin de verimliliği artmıştır.

İçişleri Bakanlığının yürüttüğü e-Dönüşüm projeleri Türkiye'nin kamu hizmetlerini daha etkili, hızlı ve vatandaş odaklı bir şekilde sunma vizyonu doğrultusunda önemli başarılar elde etmiştir. İçişleri Bakanlığı Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Türkiye'nin iç işleyişini ve halka hizmetlerini iyileştirmek için teknolojinin gücünü kullanmayı ilke edinmiş ve bu doğrultuda tarih boyunca önemli adımlar atmıştır. Bilgisayar teknolojisinin evrimiyle iç içe geçen Genel Müdürlük, daha fazla yenilik ve gelişim ile halka daha etkili hizmet sunmayı amaçlamıştır.

Gelişmekte olan teknoloji içerisinde popülerliğini sürdüren veri madenciliği ve yapay zekâ uygulamalarının da benimsenmesiyle birlikte olay öncesi risk tahminlerinin ve etkili müdahale stratejilerinin kullanılması hedeflenmektedir. İçişleri Bakanlığının gelecekteki projeleri vatandaşların yaşam kalitesini artırmak ve kamu hizmetlerini daha erişilebilir kılmak adına önemli bir rol oynamaya devam edecektir.

KAYNAKÇA

28028 Sayılı 649 Karar Sayılı Kanun Hükmünde Kararname (2011, 17 Ağustos). T.C. Resmî Gazete www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/08/20110817-1.htm

31089 Sayılı Valilik ve Kaymakamlık Birimleri Teşkilat, Görev ve Çalışma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (2020, 4 Nisan) T.C. Resmî Gazete <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/04/20200404-1.htm>

30474 Sayılı 1 Karar Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (2018, 10 Temmuz). T.C. Resmî Gazete <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180710-1.pdf>

31527 Sayılı 75 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (2021, 30 Haziran) T.C. Resmî Gazete www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/06/20210630-3.pdf

Avaner, T., & Fedai, R. (2019). Türk Kamu Yönetiminde Ofis Sistemi: e-Devlet Uygulamalarından Dijital Dönüşüm Ofisine. *Amme İdaresi Dergisi*, 52(2), 149-172.

Babaoğlu, C. (2020). Teknoloji ve Kamu Politikası İlişkisi: Nereden Nereye? İçinde M. Yıldız ve C. Babaoğlu (Ed.), *Teknoloji ve Kamu Politikaları* (s. 451-462). Ankara: Gazi Kitabevi.

Çakır, F. (2023). Dijital Dönüşüm ve Değişen Uygulamalar, Dijitalleşmenin Kamu Hizmetleri Sunumuna Yansımaları, 15-30. <https://avesis.deu.edu.tr/yayin/de237bf5-ea20-4eaf-b5a8-4503cbe6aa20/dijital-donusum-ve-degis-en-uygulamalar/document.pdf> (17.11.2023).

Çarıkçı, O. (2010). Türkiye’de e-Devlet Uygulamaları Üzerine bir Araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 95-122.

Çeliksoy, E. (2020). Türkiye’de Kamu Yönetiminde Halkla İlişkiler ve e-Devlet. 21. *Yüzyılda Araştırma ve Toplum Dergisi*, 27(9), 709-728.

Demirel, D. (2006). e-Devlet ve Dünya Örnekleri, *Sayıştay Dergisi*, 61 (6), 83-118.

Demirhan, Y., & Türkoğlu, İ. (2014). Türkiye’de e-Devlet Uygulamalarının Bazı Yönetim Süreçlerine Etkisinin Örnek Projeler Bağlamında Değerlendirilmesi, *Uluslararası Yönetim, İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(22), 235-256.

Devlet Planlama Teşkilatı (2008, Mayıs). Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı (2006-2010) Değerlendirme Raporu (Rapor No:1, Sayfa 155). Bilgi Toplumu Dairesi. http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Icra_Kurulu/080500_BTS-Degerlendirme-I.pdf

İçişleri Bakanlığı (2010a). *e-İçişleri Proje Tanıtım Kitapçığı*. Ankara.

İçişleri Bakanlığı (2010b). Bakanlığımız Hizmetlerinde e-Dönüşüm: e-İçişleri Projesi. *İçişleri Bakanlığı Haber Dergisi*, 5–6, 20–21.

İçişleri Bakanlığı (2020). Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü Birim Yönergesi. https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/bilgiteknolojileri/yonergeler/btgm_birimyon.pdf

İçişleri Bakanlığı (2023). İçişleri Bakanlığı Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü Uygulama Geliştirme Daire Başkanlığı Brifingi. Ankara. (Yayımlanmamış).

OECD (2014). Recommendation of the Council on Digital Government Strategies, OECD.

Poster, M. (1990). *The mode of information: Poststructuralism and social context*, University of Chicago Press.

Selvi, Ö. (2012). Bilgi Toplumu, Bilgi Yönetimi ve Halkla İlişkiler. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1(3), 191-214.

Sharp, V. (1996). *Computer Education for Teachers*. Brown and Benchmark Publishers, Iowa, United States of America.

TRT Haber. Türkiye'nin unutmayacağı en acı tarih: 6 Şubat 2023. (2023, 6 Haziran). <https://www.trthaber.com/haber/gundem/turkiyenin-unutmayacagi-en-aci-tarih-6-subat-2023-786582.html>